

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četril leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

† Ivan Rojec

Zopet je poklical Bog enega izmed stare krščanske socialne garde k sebi. V nedeljo se je oglašil angelj smrti pri Ivanu Rojcu, dekanu v Tolminu, in ga pozval pred prestol božji. Zemske njegove ostanke pa so spremljali v grob tisoči in tisoči; odkar je umrl »goriški slavček«, pesnik Gregorčič, ni videla goriška zemlja veličastnejšega pogreba.

So ljudje, ki nosijo kakršenkoli zunanji pečat krščanstva na sebi: naj bo rojstni list, strankarsko pripadnost, javno zvanje in delovanje ali podobno, po sreju niso kristjani ali pa prav malo. Pokojni tolminski dekan pa je bil kristjan iz globočine svoje duše, takorekoč po naravi, po vsej svoji osebnosti, in ob njegovi strani si se takoj domislil izreka, da povsod tam, kjer so dobri ljudje, biva Bog. Oseba in duhovnik sta bila v njem eno in isto, njegova beseda je točno izražala njegovo misel, nobenega protislovja nisi na njem opazil. Človek ravne črte, ki mu duhovništvo ni bilo uradovanje, ampak služba za ideale, ki ni užival, ampak ves čas svojega javnega delovanja trpel, kateremu časti, ki jih je dosegel, niso tudi za en trenutek življenja zameglile njegovega poslanstva. Bil je krščanski ljudski delavec, kakor so si ga zamislili Slomšek, Mahnič, Krek. Od prvega je imel vso svojo domačnost, zračenost s slovensko zemljo in naravo, dušnopastirsko ljubezen in dobroto, ki ne dela razlike med pridnim jagenjčkom in garjevo ovco, ampak sto prvih zapusti, da reši ono, ki je zgrešila. Od Mahniča se je navzel misli, da boji celo javno življenje prešinjeno od katoličanstva in po njem uravnano; vendar pa boji vedno vera središče in ne politika; vera v centru, ne na periferiji; politika nadnaravnemu, verskemu **podrejena**; vera ne sredstvo oblasti in moči ter vladstva, ampak **posvečenje** človeka in človeštva ter vse človeške družbe vrhovni cilj vsega političnega delovanja. Politika sredstvo, ne vera. Od Kreka pa je rajni Rojec imel vso svojo praktično delavnost in prid socialno zatiranih, Rojca moremo imenovati **prvega in največjega delavskega duhovnika**, ki bi bil v ponos največjemu narodu. Rojec je od narave socialno čustvoval, ni poznal nobene distance med seboj in malim človekom razun tiste, ki je v notranji, moralni vrednosti osebe, on se ni čutil ponižanega, če je segel v žuljavo roko modernega proletarca. Združeval je z apostolsko ljubeznijo neustrašenost, odločnost, odkritost, ki ni zamižala očesa pred napakami in grehi, ki je vsakemu povedala, kar mu je šlo, a ni nikoli ranila do smrti, marveč znala vzdigniti, boderiti in zvati navzgor; ki se ni bal povedati v obraz resnico največjemu krivičnemu in nasilniku, najsi je imel ta tudi vso oblast, in jo je povedal vsikdar v obraz tudi črnim srajcam, ki so morale v spoštovanju umolkneti pred tem slovenskim duhovnikom, ki je kakor lev stal za pravico.

Ivan Rojec se je že kot mlad kaplan

Za osemurni delavnik.

Z ozirom na dejstvo, da je Zveza obrtnih zadrug za Slovenijo sklicala za dne 3. t. m. protestno zborovanje proti osemurnemu delovniku, je primorana »Jugoslovanska strokovna zveza« podati javnosti sledečo izjavo:

V Ljubljani, dne 1. septembra 1928.

postavil v prvo vrsto krščanskosocialnih delavcev. Lotil se je kot biljanski kaplan nezaslišanega načrta »Ljudske opekarne«, da prepreči izkoriščanje delavcev po lastnikih in postavi tovarne na združeno podlagi. Spomenik za vse čase pa si je postavil z ustanovitvijo »Čevljarke zadruge« v Mirnu pri Gorici, ki je postala s časom večmilijonsko podjetje, zagurala stalen kruh prebivalstvu goriške okolice in pomeni še danes, ko se je je polastil fašizem, neizmeren blagoslov za stotine in stotine družin. Vedno poln načrtov, jih je rajni tudi znal izpeljati; imel je pri svojih socialnogospodarskih podjetjih tudi bridke ure kakor naš rajni Krek, in velike žrtve so šle iz njegovega žepa, tako da za seboj ne pušča ničesar razun lepega spomina. Živeti drugim je bilo vodivno geslo njegovega življenja. In še v nečem je bil podoben svojemu učitelju Kreku: v tem, da ni izgubil nikoli poguma, da je veselo zrl v bodočnost in da se ni dal od nobenih težav oplasiti. V strašnih časih, ki jih preživljajo Slovenci pod fašizmom, so se duhovne oči vseh upirale v tolminskega monsignora, češ, narod, ki ima take moče, ki ne klonajo glave niti pred najhujšim orkanom in z zaupanjem zro v bodočnost, svesti pravice, tak narod ne bo nikoli propadel. Da, narodnjak je bil dekan Rojec, kakršnih ni veliko, zato ker ni poznal naroda kot meglen pojem, v sanjah meščanskega imperializma, ki so mu narod samo vladajoči in narodov blagor obogatitje njihovih žepov, ampak narod je bil rajniku sleherni izmed onih, ki v trudu in znoju obdelujejo to zemljo, s svojim trdim delom narod bogatijo in mu hranjajo v svojem trpljenju njegove najvišje moralne vrednote: vernost, zvestoba, neutrudno delavnost in potrpljenje, pravicoljubje. To je bil mož, ki je krščanstvo res v sebi doživljal in so mu verske resnice bile realnosti življenja, in ostal je vedno mlad, sovražil vsako reakcijo, prenapetost in farizejstvo, prisluhoval vsakemu klicu novega življenja in napredka, se veselil našega mladega krščanskega socialističnega pokreta. Če so nergači, ozkosrčneži in starokopitneži sitnarili nad delom mlajših, je rekel monsignore energično: Pustite fante pri miru — dobro delajo! In njegova beseda je izdala.

Dragi prijatelj, zvesti bojevnik, vzorni duhovnik — počivaj v miru v zemlji tolminski, zemlji naših najlepših romanov, zemlji naših puntarjev in trpinov, ki so sejali krvava semena vstajenja! Kakor kralj Matjaž boš snival pod našimi gorskimi velikani. Med zidarji in čevljarji, v ubogih izbah in v kmetskih domovih se bo Tvoje ime izgovarjalo s spoštovanjem. Mi krščanskosocialistični proletarci Ti pošiljamo od tu na grob cvetko — Tebi najvnetejšemu slovenskemu delavskemu duhovniku — pozdrav svoje ljubezni in sveto obljubo, da bomo mladim Tebe kazali kot vzor. Dragi monsignore, Ti ostaneš slejkoprej med nami.

V Jugoslovanski strokovni zvezi organizirani tisoči slovenskega proletarijata se bodo borili za to svojo pravico z vsemi razpoložljivimi sredstvi do skrajnosti. Naj vedo merodajni činitelji, da stojijo na straži za osemurni delavnik vse organizirane mase delavstva.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Enotna fronta proletarijata.

Velekapitalistična buržuazija celega sveta si je povsem enaka: vodi jo pač duh profitarstva, božji, naravni zakoni in morala zanjo ne velja. Zato je samo po sebi umevno in popolnoma naravno, da velekapitalisti ne poznajo ne verskih, ne narodnih, ne političnih razlik vselej, kadar gre za njihove profitariske interese v škodo stotisočev delovnega ljudstva.

Tako povsod in seve tudi pri nas. »Zveza industrijcev na slovenskem ozemlju« ali »Savez industrijalca SHS« sta dve tipični udruženji jugoslovanskih velepridobitnih krogov, v katerem so včlanjeni velekapitalistični predstavniki raznih verstev in najrazličnejših političnih nazorov. Za čuda pa je to kartelno društvo enotno v vsem, v čemer bi ena ali druga vrsta industrije imela utrpeti kaj škode v prid splošnosti, a na račun čistega dobička delniških mogotcev.

Vsa, zlasti pa zadnja leta, ko je socialna reakcija naše države dosegla svoj vrhunec, so nam vsem en sam jasen dokaz, da ti krogi **enotno** udarjajo in **enotno** vodijo boj zoper vse poveljne socialne pridobitve delavskih mas: Enkrat napadajo zakon o zavarovanju delavcev, češ da previsoke socialnozavarovalne postavke ogrožajo obstoj industrije, drugič so jim prestroge nedolžne določbe zakona o zaščiti delavcev, tretjič hočejo poslabšano novelizacijo obrtnega reda itd., itd., in to vkljub temu, da imajo ti krogi spričo reakcionarnih političnih kurzov pri nas tako silen vpliv na državno zakonodajo, da se povsod čutijo njihovi prsti vmes. **Enotna fronta jugoslovanske buržuazije je tu in je nesporna.**

Ta enotna fronta gornjih desetstisočev SHS je krivična. Segi v kri in meso stotisočev bednega proletarijata, ki z nečloveškimi napori in z delom svojih rok ustvarjajo družbi eksistenco in blagostanje, dočim sami fizično in moralno propadajo v dobesednem pomenu tega izraza.

Enotni fronti buržuazije zoperstavimo enotno fronto proletarijata! To ni šlager, — nujna življenjska potreba najširših plasti delavskih slojev! To ni napad, — obramba zoper profitarstvo nemoralnost kapitalističnega razreda! To ni poizkus, — nujna zapoved krščanstva in katoličanstva, ki vidi v človeku osebnost, otroka božjega, a ne tvor in stroj, ki se vrže v ropotarnico, kakor hitro se je obrabil in izrabil. To ni cilj, — sredstvo, da se vrže ob tla kapitalistični Moloh, najizrazitejša negacija Boga in njegove postave v vsem pravem, zlasti pa gospodarskem življenju.

Ta enotna fronta proletarijata je danes potrebna bolj kakor kadarkoli. Buržuazija namreč praznuje orgijsko zmagooslavije in pripravlja nove svetovne poraze delovnih narodov. Krščanski socialisti smo se tega vsekdar in se tudi danes dobro zavedamo. Zato smo vedno poudarjali tisto, kar proletarijat združuje, skrbno se ogibajoč vsega, kar delavske vrste razbija. Vsa poveljna leta se en sam dokaz za to, da so krščanski socialisti, organizirani v »Jugoslovanski strokovni zvezi« bili tisti činitelji, ki so vzdržali vse viharje in ki so odločilno konsolidirali razbite delavske armade.

Mi marksizem, bodi levi, poldesni ali desni dobro poznamo. Vemo tudi za vse točke, ki nas od njega ločijo. Naj mimogrede omenimo samo verska načela in svetovni nazor! Tu si ne bomo nikdar edini, ker Bogu in satanu ni mogoče obenem služiti. Zato tudi smo visoko dvignili prapor krščanskega so-

cializma, vedoč, da bomo končno zmagali mi tedaj, ko bo odstranjena vsepovsod materialistična miselnost in ko bo parola »Povsod Boga« dobila meso in kri v vsem torej tudi v pridobitem življenju. Enotna fronta proletarijata bo v tistih dneh popolna in zmagonasna.

Povdarili smo že nešteto krat, da je danes mogoč federativen udar delavskih organizacij v marsičem. Povdarili pa smo tudi, da marksisti, bili komunisti, bili socialni demokrati, tak to možnostjo vedno strašno greše. Nado praktičirajo: V svoji ozkosrčni slepoti sedejo za mizo, nekaj sklenejo, razbobnajo po časopisih, letakih ali po agitaciji od osebe do osebe, nato pa šele povabijo na junaški mejdan druge organizacije, češ: Če bodo prišli poleg, bodo morali capati za nami kot ponižni kužki, če jih pa ne bo: udri po njih! — Tako se je zgodilo tudi te dni, ko so se neki obrtni krogi pustili uprestiti v skrahirani politični voz KDK, sklicujoč za 3. septembra ob desetih popoldne v Ljubljano protestni shod, na katerem so si privoščili tudi osemurnik. Pa so sodrugi od »Strokovne komisije« nekaj sklenili, razbobnali, nato pa v soboto pod noč povabili »Jugoslovanska strokovna zveza« na — sodelovanje.

Tako torej! Ako je slovenskim socialnim demokratom za enoten udar, naj vabijo na sodelovanje prej, predno je padel sklep v javnosti. Ako jim pa do tega ni, naj povabijo sami sebe in ne javnosti. Tako pa je tedaj jasno: »Strokovna komisija« je sklicala protestni shod za osemurnik zato, da širi svoj ugled. To se pravi: »Splošno delavsko zadevo je izrabila v svoje strankarske svrhe.« »Komisija« naj bi bila le politično ozadje. Sodrug Petejan je seve onemogočil tudi to. Gg. Juvan in Kravos naj jim za SDS le sledita. JSZ pa ceni in bo cenila širokopoteznost.

Tako početje enotne fronte proletarijata ne pospešuje. To si bomo zapomnili mi, pa tudi sodrugi iz Gradišča. Vsaka reč en čas trpi, na to pa pride do konca.

Političen pregled.

Opozicija se izgublja v dolgih, navidez silno važnih, v resnici pa frazernih izjavah. To je slaba politika. Iz gostobesednih govorov je bilo še malo dejanj, po velikem grmenju je navadno malo dežja. Pa še to-le: Mi smo že povedali, da so imeli Hrvatje usodo cele države v svojih rokah, pa jo niso znali prav obrniti. To je sedaj jasno. Danes se vsa opozicija krega radi programa, ker ne ve kaj hoče, dasi bi morala že davno storiti to, kar je hotela, če je sploh kaj drugega hotela kakor vladne jasli t. j. čast in denar. Danes pa pravijo: program nam ni treba, program je odveč itd. Ljudje božji, če nimate programa, če ne veste, kaj hočete, zakaj se potem greste »narodne voditelje«.

Vlada ima svoje težave. Hrvatsko vprašanje je vendar državno vprašanje (ne mislimo tukaj na voditelje opozicije), Radikalni klub je še vedno bolan — v stranki še vedno ne mirujejo razne užitljive osebnosti. Demokrati so prebogati, prestari in mladi bi bili radi, s preteklostjo ne upajo pretrgati, bodočnost bi radi imeli v rokah.

Dobro je, da je Korošec pri vajetih, drugače bi že opozicija iz ojnica ušla in mnogi iz vlade bi šli z njo. Slovenci so rešili sedaj Srbe in Hrvate, tega mi ne bomo pozabili in bo še prav prišlo, kedar bomo igrali Slovenci svoje politične karte in sami sebi pisali zakone.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Celjsko okrožje

Celje. Tovarišem in tovarišicam celjske skupine v vednost to, da se vrši v nedeljo 30. septembra 1928 ob 9 dopoldne v tajništvu JSZ v Celju redni občni zbor »Strokovne skupine delavcev in nameščenec« JSZ v Celju.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. Ustanovni občni zbor skupine kamnoseškega delavstva v Ribnici na Pohorju se bo vršil v nedeljo 9. t. m. ob 9 dopoldne v gostilni Pračnik s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo pripravljalnega odbora; 2. poročilo zastopnika centrale; 3. volitev odbora in nadzorstva; 4. volitev delegatov za občni zbor JSZ; 5. raznoterosti. Ker bomo polagali temelje za nadaljno delo v strok. organizaciji, vabimo vse tovariše, da se v čim večjem številu občnega zbora udeležijo. — Pripravljalni odbor.

Šoferji

Maribor. Redni mesečni sestanek skupine šoferjev se bo vršil v petek 7. sept. ob pol 9. v društveni sobi na Koroški cesti 1. Na dnevnem redu so važna poročila naše Internacionale iz Utrechta, kakor tudi iz Dunaja od tov. Rechbergerja. Vsi organizirani, kakor tudi ostali tovariši, iskreno vabljeni. — Odbor.

Cestarji

Brezno. Imeli smo strokovno organizacijo, pa so nam jo nekateri brezvestneži razbili. Zato smo težko pričakovali trenutka, da se zopet organiziramo. V nedeljo se nam je ta želja izpolnila. Eden izmed naših tovarišev dobiva »Delavsko Pravico«, pa smo opazili med drugim tudi to, da obstoja v Mariboru okrožno tajništvo JSZ in povabili tajnika, kateri se je povabilu takoj odzval. — Prav po domače smo se porazgovorili o vseh zadevah, na koncu pa eden dostavi: Biti moramo budno na straži, da nam ne bodo rešili našega vprašanja prevedbe državnih cestarijev v oblastne v mariborski oblasti tako škandalozno kot je to storila ljubljanska oblast. Skrbeli bomo, da ustvarimo zopet močno organizacijo, v kateri bodo organizirani vsi cestarji mariborske oblasti. — Ustanovili smo tudi podružnico »Delavske zveze« z izjavo, da jo priznavamo kot politično zastopnico slovenskega delavstva. Naša podravska dolina polagoma dobiva drugačno obličje. Prav je tako. Le v delu je naša rešitev! — Cestar.

Služkinje

Celje. Sestanek Poselske zveze, ki se je vršil v nedeljo, 2. septembra t. l. je bil zelo dobro obiskan in je dal veliko upanja, da se bo Poselska zveza v Celju zopet dvignila kot je to zahteva današnjega časa. Sestanek je vodil tov. Drobne, ki je v kratkem govoru orisal pomen zopetne poživitve Poselske zveze. Tovarišica Ivana Godešova iz Ljubljane je poročala o delu Poselske zveze in Jugoslovanske strokovne zveze za služkinje in sporočila pozdrave ljubljanskih organiziranih služkinj, ki se veselo prebujanja celjskih tovarišic, ter da jim kličejo veselo na delo za Poselsko zvezo. Njen namen je ne samo razširiti se po Sloveniji, temveč se uveljaviti tudi med naše tovarišice na Hrvaškem in v Srbiji, ter tako združiti vse služkinje in hišno-gospodinjske posle v eno matico in jim nuditi tako potrebne zaščite. Povdarjala je tudi, da je Poselska zveza članica Jugoslov. strok. zveze, katere zastopniki so se vedno zavzemali za služkinje. Drugi se za nas ne brigajo. Ukinitve privatnih posredovalnic za delo moramo zvati tudi kot znaten uspeh naših organizacij in njenih zastopnikov. Njenemu poročilu je sledilo burno odobravanje. H koncu je podal tov. Kranjc še par pojasnil glede Javnih borz dela, pozval navzoče, da se strnejo v eno družino in uspehi ne bodo manjkali. — Tem poročilom je sledil podroben razgovor, nakar se je sestanek zaključil ob pol 6. zvečer. (Pripomba: Sestanka se je udeležilo 44 deklet.)

Lesni delavci

Planina pri Rakeku. V nedeljo, 2. septembra se je vršil izredni občni zbor za strokovno skupino lesnega delavstva na veleposestvu »Ravnik«, ki je pokazal nov dokument, da delavstvo nikakor ne bo klonilo glave pred mogočnimi valpeti ter

da se organizacija kljub vsestranskemu prizadevanju gotovih gospodov ne bo razbila, nasprotno, bo odslej s podvojeno močjo delala v obrambo pravic delavstva tega posestva. Novo izvoljeni odbor nam daje dovolj garancij, da bo organizacija kot do sedaj tudi v bodoče stala na braniku delavskih pravic in da se bo vsestransko prizadevala za zboljšanje gmočnega položaja delavstva. — Občni zbor je soglasno izrekel popolno zaupanje centrali in njenemu zastopniku in zahvalo za vse dosedanje delo in pomoč, od česar je imelo delavstvo znatne koristi. Po poročilu zastopnika zveze je tov. Uršič z lepimi in bodrilnimi besedami zaključil lepo uspeli občni zbor ter pozval članstvo na delo. Živi borba!

Zdraviliški uslužbenci

Rog. Slatina. Na željo delavcev in delavk zaposlenih pri zdravilišču Rog. Slatine se je ustanovila tukaj strokovna organizacija zdrav. delavcev in nameščenec. Po temeljiti predprilavi od strani pripravljalnega odbora, se je vršil 28. julija ustanovni občni zbor. Po poročilih obl. poslanca g. Ivana Turka in zastopnika Jugoslov. strok. zveze se je izvolil odbor skupine. Novo izvoljeni odbor se je takoj sestel in se posvetoval o prvih ukrepih organizacije za člane. V najkrajšem času se bo vršil sestanek, na katerega že sedaj vabimo vse. Podrobnejše bomo objavili v »Delavski Pravici«.

Demonstracije proti osemurniku.

V ponedeljek 3. t. m. se je vršil v Kazini v Ljubljani protestni shod proti uredbi o odpiranju in zapiranju obrtnih lokalov, ki ga je sklicala Zveza obrtnih združenj za Slovenijo. Vso ost pa je imel shod obrnjeno proti osemurniku sploh. Pribiti moramo obžalovanja vredno ugovoritev, da si puste naši mali obrtniki, ki so v ogromni večini, tako lagati, da ne prepoznajo ljudi, ki se jim ponujajo kot njihovi zastopniki, da se še niso užitili v svoj položaj, da še niso spoznali, da tvorijo z delavcem in nameščencem in kmetom — slovenski proletarijat.

To je grozna tragika slovenskega obrtništva: Težka industrija, ki ji je osemurnik res trn v peti, si pri današnjem položaju, ko proletarijat vsaj malo lahko sme svoje mnenje in svoje zahteve vsaj sme postavljati v govorjeni in tiskani besedi, sama s takimi demonstracijami ne upa na dan. Gleda pa, kako bi vsako priliko izrabila v svoj profit.

Tako so si gospodje od Zveze industrijev — sicer malo pozno — izmislili ta trik, da pod firmo obrtnikov poskusijo udariti proti osemurniku. Priznati moramo, da se jim je ta nakana v neki meri posrečila in sicer v toliko, da so Zvezo obrtnih združenj za Slovenijo, katere cilji se od intenzij Zveze industrijev velikansko razlikujejo, vpregli v svoj kapitalistični voz. Vprašamo voditelje Zveze obrtnih združenj: Ali je to v interesu slovenskih obrtnikov? Gospodje, jasnega odgovora hočemo!

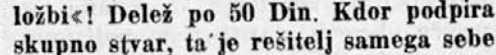
Obrtnik-proletarec, uvidi in spoznaj, kako te tvoji »zastopniki« za hrbtom izdajajo, spoznaj, da je tvoje mesto v notni fronti vsega proletarijata, delavca, nameščenca in kmeta. Ti zadnji dogodki ti jasno kažejo tvojo pot v prihodnje!

Zato obrtniki, pospravite z ljudmi, ki delajo proti interesom obrtništva. Očistite svoje organizacije kapitalistične navlake, da ne bo še nadalje gospodarila v vaših organizacijah Zveza industrijev, ampak združeni slovenski obrtniki!

Gospodom od Zveze industrijev pa tole: Organizirani proletarijat z bistrim očesom zasleduje vse vaše proti njegovim interesom naperjeno delovanje in bo vsako tako in podobno akcijo, ki jo boste aranžirali, pokazal javnosti v pravi luči in povedal vso resnico.

Delavec, nameščenec v strokovno organizacijo, na branik za težko pridobljene pravice! Kapitalist preži vsak trenutek, kako te bo stisnil v svoje klešče.

Delu slava, čast, oblast!

Priloga: Pristopajte kot člani k »Delavski založbi«! Delež po 50 Din. Kdor podpira skupno stvar, ta je rešitelj samega sebe in drugih.

Združeni papirničarji bodo zmagali!

Pogajanja papirničarjev z Združenimi papirnicami za sklenitev kolektivne delovne pogodbe so v glavnem končana. Govoriti danes o zmagi ali porazu bi bilo še prezgodaj. V teku 14 dnevnih razprav so se ugotovile končno razlike med zahtevami papirničarjev in ponudbami papirnic.

Pogajanja v četrtek 30. avg.

V četrtek 30. avg. ob 10. dopoldne sta se, kakor sporazumljeno, zopet sestali obe dve komisiji. Prva je vzela v pretres normalne urne mezde v obratih Goričane in Medvode. V glavnem se je dosegel zaenkrat še neobvezen sporazum, le pri treh skupinah podjetje ni hotelo popustiti in so ostale težkoče odprte. Druga komisija je še enkrat predelala delovni red in konstatirala razlike v posameznih točkah.

Koncem razprave je izjavil zastopnik papirnic dr. Ciril Pavlin, da bo predložil delavstvu osnutek nove pogodbe z vpoštovanjem dotedaj doseženih sporazumnih točk od strani papirnic. Z ozirom na to se je sklenilo sestati se h končni seji v soboto dne 1. septembra popoldne.

V soboto 1. septembra.

Zaupniki papirničarjev so se v soboto 1. sept. ob 10. dopoldne sestali na posvet, da se izrečejo o predlogu papirnic. Popoldne ob 3 so se sestali v posvetovalnici OUZD v Ljubljani. Zastopnik papirnic tajnik dr. Ciril Pavlin, zastopnik Delavske zbornice Filip Uratnik, predsednik del. zaupnikov v Vevčah tov. Karel Pintar, predsednik del. zaupnikov v Goričanah, tov. Andrej Skulj, zastopnik Jugoslov. strok. zveze tov. Vilko Pitako in ostali zaupniki. Tov. Pitako je v imenu združenih papirničarjev izjavil:

Papirničarji vztrajajo in ne bodo niti za las popustili v sledečih točkah:

1. Nedeljski in prazniški počitek se izvaja v dosedanji meri. Pribitki za delo na te dni ostanejo neokrnjeni. Vsa resna poskus kršiti te težko priborjene pravice, bodo združeni papirničarji odbili z vso silo.

2. Kar se tiče akordnega dela in akordnih postavk, se mora urediti tako, da je delavstvu zagotovljen zaslužek 25 odstotkov nad normalno dnevno mezdo. Isto velja za premijsko delo. Največ naj bi znašal, ako je to sploh potrebno določiti, zaslužek pri teh delih 60-odstotkov nad normalno dnevno mezdo. Ponudbo od 10 do 40 odstotkov nad dnevno mezdo delavstvo spriče dosedanjih izkušenj odklanja.

3. Ker so papirničarji pri razdelitvi delavstva v kategorije, ukinitve raznih do-

klad, določanju in spreminjanju akordnih in premijskih postavk in storitev pokazali čovoj uvidevnosti, se:

a) Obveže podjetje ustanoviti in prispevati v fond za starostno preskrbo papirniškega delavstva 2 in pol odstotka delavskih mezd. K enaki dajatvi se obveže tudi delavstvo. V upravi fonda je zajamčena pariteta.

b) Dolgoletno zaposlenim delavcem in rokodelcem dati na leto primerno število dni plačanega dopusta.

Besedo ima Upravni svet Združenih papirnic.

Zastopnik papirnic dr. Ciril Pavlin je izjavil, da o tem ne more razpravljati, ker nima tozadevnega pooblastila, da pa se bo odgovorilo na to najkasneje do 15. septembra, ker bo imel najboznejše do tedaj sejo upravni svet, ki bo odgovoril.

Zastopniki papirničarjev so izjavili, da res najkasneje do tedaj pričakujejo odgovora: da ali ne!

Gornji predlogi so bili te dni pismeno sporočeni od Jugoslov. strok. zveze papirnicam. Gibljejo se v takih mejah, da podjetje v splošnem efektu ni prav nič na izgubi. Papirničarji vztrajajo pri teh minimalnih zahtevah do kraja!

Shod v Dev. Mar. v Polju v nedeljo 2. septembra.

Za nedeljo 2. sept. ob pol 4. popoldne je sklical zbor delavskih zaupnikov v Vevčah shod v Društveni dom v Dev. Mar. v Polju. Dvorana je bila polna do zadnjega kotička. Shod je otvoril in vodil predsednik delavskih zaupnikov tov. Karol Pintar, ki je poročal o dosedanjih pogajanjih, posebno, kar se tiče mezd. Tajnik Jugoslov. strok. zveze tov. Vilko Pitako je v nazornih besedah prikazal potek pogajanj in razprav. Vsi navzoči so izvajanjem obbeh poročevalcev burno pritrdjevali in slovesno izjavili, da so pripravljani tudi na skrajno borbo.

Naša internacionala za papirničarje.

Na poročilo Jugoslov. strok. zveze o gibanju papirničarjev za sklenitev nove kolektivne delovne pogodbe je odgovorila internacionala, da nudi papirničarjem svojo pomoč. Želi, da se ji o boju sproti poroča. »Z vami je solidarnih 4 milijone organiziranih krščanskih strokovničarjev. Zmaga je Vaša!«

Enake odgovore je prejela JSZ tudi od bratskih strokovnih organizacij v Nemški Avstriji, Češkoslovaški, Nemčiji, Franciji, Švici, Nizozemski, Belgiji, Poljski itd. Papirničarji bodo zmagali!

Slovenskim železničarjem!

Dne 10. septembra t. l. se vrše po celi državi volitve skupščinarjev v oblastne uprave humanitarnih fondov. Pravico voliti ima vsak železničar, delavec ali uradnik, aktiven, ali upokojenec, skratka vsak, ki je v posesti članskega lista bolniškega fonda in ki ima v slučaju obolenja pravico do zdravljenja po železniških zdravnikih. Ker so te volitve zelo važne, prosimo vse krščanske železničarje, da volijo sledečo listo:

A. Skupščinarji.

1. Kores Martin, ključavničar, Maribor, Trg Svobode 3; 2. Masič Pavle, činovnik II/2b, Ljubljana, Dunajska cesta 89; 3. Kovarčič Ivan, zvan. II, kretnik, Kočevje, Ljubljanska cesta 154; 4. Golob Valentin, prog. delavec, Mekinj, pošta Kamnik; 5. Repolusk Ivan, prog. delavec, Ruše 152; Mikic Josip, prog. delavec, Belšak št. 2, p. Prevalje; 7. Prestor Ciril, činovnik III/3, Dobova; Jurman Ivan, zvan. II, desetar, Sv. Jurij 3, p. Loka pri Zid. mostu; 9. Gabrovec Josip, prog. delavec, Tezno 102, p. Maribor; 10. Verbančič Rudolf, činovnik III/3-3, Smarje-Sap; 11. Adamič Ivan, premogar, Grosuplje; 12. Grampovčan Janko, činovnik II, Studenci pri Mariboru; 13. Vajda Vladimir, činovnik II, Ljubljana, Skofja ulica 12; 14. Avguštinar Jakob, str. pom. delavec, Maribor, Malgajeva ulica 7; 15. Stefanič Ivan, skladišni delavec, Kočevje, Rožna ulica 172; 16. Zupanek Ivan, čin. III, vlakovodja, Maribor, Sodna ulica 32; 17. Prezelj Jože, progovni delavec, Podgorje 19, p. Kamnik; 18. Aleksič Josip, kovač, Maribor, Betnavska cesta 42; 19. Korenčan Matko, činovnik III, Ljubljana, mestne hiše X; 20. Sluga Stefan, zvan. II/1-10, Ruše; 21. Gajšek Stefan, skupinovodja, Maribor, Wattova ulica 5; 22. Gorše Franc, čin. III, nadsprevodnik, Ljubljana VII, Medvedova ulica 22; 23. Verdnik Franc, zvan. II, kretnik, Novavas 13, p. Maribor; 24. Podkrižnik Jakob, prog. delavec, Janževa gora 92, Selnica; 25. Kihšovic Albert, činovnik III, Ljubljana, Trdinova ulica 8, 26. Gale Rožica, čin. III, Ljubljana, gorenjski kolodvor; 27. Kristovič Anton, sklad. delavec, Studenci pri Mariboru;

B. Namestniki skupščinarjev.

1. Pavšič Franc, činovnik III, Ljubljana, Krakovska ulica 35; 2. Schmid Ivan, zvan. II/2-4, Kamnica 12, p. Maribor; Požun Alojz, zvan. II, sprevednik, Ljubljana, Zgornja Siska 102; 4. Simpl Alojzij, zvan. II, Maribor, Mlinska ulica 40; 5. Dežman Anton, zvan. I, skladiščnik, Ljubljana, Knezova ulica 36; 6. Fras Tomaž, sklad. delavec, Maribor, Ob železnici 6; 7. Medvešek Martin, čin. III, strojevodja, Maribor, Pod mostom 14; 8. Breznik Franc, str. pom. delavec, Maribor, Linhartova ulica 25; 9. Nepužlan Ivan, zvan. I, skladiščnik, Ljubljana, Kolodvorska ulica 20; 10. Bohak Viktor, nadsprevednik, Maribor, Aleksandrova ulica 49; 11. Meško Franc

koča, Dobravice 21, p. Hoče; 12. Kores Jakob, ključavničar, Maribor, Loška ulica 5; 13. Novak Anton, mizar, Studenci, Ciril-Metodova ulica 2; 14. Glavač Ivan, zvan. I, skladiščnik, Ljubljana, Lepodvorska ulica 30; 15. Skrabl Franc, kovač, Pobrežje-Maribor, Cesta na Brezje 46; 16. Golič Ivan, vlakovodja, Ljubljana, Verovškova ulica 30; 17. Masten Alojzij, kotlar, Maribor, Jan. Kollarjeva ulica 5; 18. Pregelj Ivan, nadsprevodnik, Ljubljana, Zalokarjeva ulica 5; 19. Medvešek Martin, kovač, Maribor, Murkova ulica; 20. Kok Martin, zvaničnik II, Studenci, Zrinjskega ulica 7; 21. Černigoj Kristijan, sprevodnik, Ljubljana, Vodovodna cesta; 22. Vodušek Rudolf, prog. delavec, Bresternica 4, p. Kamnica pri Mariboru; 23. Mlakar Janko, zvaničnik II, Studenci, Pekrska cesta 5; 24. Kersič Joško, kotlar, Novi Udmat 48, Moste pri Ljubljani; 25. Ploj Franc, pom. čuvaj, Tezno 433, p. Maribor.

*

Vsem članom Prometne Zveze! Vsem našim skupinam in plačilnicam smo že poslali kandidatne liste za volitve v bolniško blagajno s potrebnimi pojasnili, kano postopati. Vsak član bolniškega fonda prilepi na glasovnico, ki jo dobi pri svojem službenem mestu, našo kandidatno listo, ter položi to preplepljeno glasovnico z našo kandidatno listo v kuverto, katero je dobro zalepiti ter dne 10. septembra oddati na svoje službeno mesto za to določeno uradniku, ki vodi te volitve. **Glasovnice se morajo oddajati lastnorčno, ter jih ne oddajajte drugim v roke.** Skrbite, da bo vsak naš prijatelj dobil našo glasovnico, oz. kandidatno listo in v slučaju, da kateri ne bi mogel dobiti naših list, naj jih takoj z dopisnico naroči pri naši centrali Prometne Zveze v Mariboru, Aleksandrova cesta 6. Čas je kratek, torej tovariši ne zamudite trenutka in agitirajte od moža do moža!

Krekova družina.

Jesenice. Sestanek družine bo v soboto 8. t. m. ob 8 zvečer v običajnih prostorih. Za člane obvezno. — Odbor.

Iz centrale. Okrožnice, katere razpošlje centrala, dobro proučite in na sestankih prečitajte, da tudi članstvo sliši cilje in delo centrale. Družine, katere ne bodo redno pošiljale svojih prispevkov in statistik centrali, bomo zopet primorani v listo opozoriti.

Preska - Goričane. Naša Krekova družina ima redni sestanek v nedeljo popoldan 9. t. m. v društvenem domu. Člani in članice, udeležite se ga polnoštevilno. Vabimo tudi ostalo naše delavstvo. Na sestanku poroča zastopnik centrale.

Trbovlje: Sestanek članic naše družine se vrši v soboto 15. t. m. v društvenih prostorih. Vabimo tovariše, kateri bi pristopili k naši Krekovi družini. Na sestanku poroča tovarišica Marjanca Rozmanova.

Kočevje. Članski sestanek naše družine se vrši v nedeljo, dne 16. t. m., v društvenih prostorih. Na sestanku vabimo tudi starejše delavstvo.

Kellogov „mirovni“ pakt.

Mnogo hrupa, praznovanja in slavnosti je vzbudil zadnji čas Kellogov mirovni pakt. Zlata peresa, šopki, banketi, napitnice in še take stvari so bile v silni časti. Razne države — najprej seveda velesile — so podpisale, da napadalna vojna ni upravičena. To je vse. V resnici je je pa stvar takole: Kdaj je vojna upravičena, kdaj je napadalna, bodo sklepali zastopniki velesil po političnih vidikih, po trgovskih običajih in po intervencijah denarno težkih zato seveda v vsem merodajnih ljudeh. Vse kaže, da mirovna misel še vedno ni prevzela srca vodilnih mož. Amerika bo preje sklepala o zakonu za nove topove, potem o Kellogovem paktu. V Nemčiji hočejo nove vojne ladje v istem času, ko podpisujejo mirovni pakt. Anglija in Francija sta se preje sporazumeli o bojni moči na morju, potem sta podpisali pakt o nenapadanju. Češka (Škodovi zavodi) bo Rumuniji dobavila za milijone orožja, pa bosta obe podpisali pakt o »novem večnem« miru. In še proračune pogledjmo v vseh državah in njihove izdatke za vojsko. No, potem pa le delajmo s tinto in banketi za mir, z denarjem in vsem državnim aparatom za vojno. Proletarci, mi pa hodimo svojo pot, pot miru in to hočemo ne samo z besedo, ampak z dejanji. Dejanj hočemo, dejanj, gospodje!

Mezdnih bojov je bilo v Nem. Avstriji 1. 1927 189. Pri tem je bilo udeleženih 27.803 delavci in 429 obratov. Zgubljenih je bilo 475.857 delovnih dni.

Viničarski tabor v Gorenji Radgoni.

V nedeljo, dne 2. septembra 1928 je zboroval ob osmih zjutraj na dvorišču zadruga v Gor. Radgoni viničarski tabor, katerega se je udeležilo nad 400 viničarjev in viničark od blizu in daleč. Istočasno je zboroval v dvorani občni zbor gornjeradgongske hranilnice in posojilnice, ki je potekal zelo burno in se je razbil, ne da bi prinesel razčiščenja znane Hendauerjeve afere. V mestu pa je g. dr. Rosina s tovariši razlagal evangelij skrahirane SKS. — Viničarski tabor je bil vseskozi na višku. Izvajanja govornikov so bila jasna, odločna, bojovita. Ljudstvo jim je sledilo napeto in jih toplo odobraval.

Tabor so pozdravili številni zastopniki viničarskih strokovnih skupin. Prvi je govoril viničar Jožef Košnik o viničarskem stanu kot takem, o njega postanku, o njegovem strokovnem položaju, o viničarski bedi, o silnem boju za obstanek, o viničarskih sovražnikih in nasprotnikih ter o potih, ki naj ta stan pripeljejo do končne zmage. Njegov zaokroženi referat je zbudil pozornost in je žel burno odobravanje.

Drugi govor je govoril viničarski strokovni tajnik in oblastni poslanec Peter Rozman. V prvi polovici govora je obrazložil najvažnejše določbe viničarskega reda. To je bilo nujno potrebno, zakaj v gornjeradgonski okolici so brezvestni ljudje začeli begati viničarje z neosnovanimi intrigami. Neki vinogradniki hočejo jemati viničarjem stare pridobljene pravice, drugi pa so šli tako daleč, da so silili viničarje na podpis posebnih pogodb, ki so v nasprotju z določbami viničarskega reda. To vključ temu, da novi viničarski red predpisuje poseben vzorec za delovno pogodbo, ki ga pa mariborski oblastni odbor še ni izdal. Tov. P. Rozman je dokazal, da so vse te pogodbe neveljavne. — V drugi polovici svojega govora je govornik zahteval uvedbo bolniškega in nezgodnega zavarovanja za vi-

ničarje. To je nujno potrebno, zato je dolžnost vseh merodajnih činiteljev, da se za izvedbo takoj in brez odloga zavamejo. Govor P. Rozmana so prisotni večkrat glasno odobraval.

Tretji govornik, tov. Francé Žužek iz Ljubljane je govoril o viničarski izobrazbi in o izobrazbi viničarske mladine. V bistvu je povedal to-le: Kapitalistični družabni red je v razsulu. Delavstvo je poklicano, da na njegovih razvalinah zgradi nov socialističen družabni red, v katerem bodo koristili posameznikom podrejene splošnim interesom, v katerem bo delo merilo za presojo človeka in v katerem bo božja postava veljala v vsem javnem in pridobitnem življenju. To pa so silne naloge, kateri bodo delavci kos le, ako bodo globoko izobraženi. Vsled tega je poleg »Orlov«, prosvetnih zvez itd. nujno potrebna posebna, specifična delavska izobraževalna organizacija »Krekova mladina«, ki bo vzgojila na eni strani delavski naraščaj v pravem delavskem duhu, na drugi pa ga seznanila z vsemi perečimi socialnimi vprašanji ter s socialno zakonodajo. Iz te mladine bodo zrastle jaki strokovni tajniki, delavski voditelji, občinski odborniki, oblastni in državni poslanci. Le na ta način bomo kos svojim nalogam, verujoč v gospodarsko vstajenje ponižanega in razžaljenega proletarijata.

Po zaključku tabora se je na dvorišču zadruga otvorila cela pisarna. Viničarji so obstopili svojega poslanca, ki jim je razlagal, svetoval in beležil številne pritožbe. O Bog, s kakimi reči in s kakim prezirom preganjajo ubogi viničarski narod!

Viničarski tabor v Gornji Radgoni je bil lep! Veseli smo ga bili. Naj bi besede ne padle na kamen, marveč na plodovita tla in naj bi obrodirle obilen sad!

Viničarji: združite se!

Šmarnogorski tabor.

Kot zadnji v letošnji vrsti taborov se je vršil. Močno je začrtal svoj vtis v mlado rast našega pokreta.

Že na predvečer so šli — kljub dežju — nekateri na Šmarno goro. V nedeljo zjutraj je gora zaživela. Mlade čete so stopale v hrib.

Poslale se vse družine ljubljanske kotline svoje moči. Dalja nam je pa vrnila dva tovariša iz tujine, poslala svojega zastopnika v pozdrav — katoliškega skavta iz Pariza.

Pri sv. maši so peli pevci vseh bližnjih ljublj. družin, ki jih je imel »v roki« mlad frančiškan-muzikant; strešla sta dva Borca.

Po sv. maši tabor: Tov. Puc ga vodi. Prvi govori tov. Gostinčar, siv, a še vedno mlad in navdušen borec za ideje krščanskega socializma. Pokaže na rešitev socialne bede, na izobrazbo in na gospodarski dvig delavstva potom zadrugištva.

Nato pozdravi Francoz Debeglia, katoliški skavt iz Francije in se zahvaljuje za pozdrav. Obljubi, da bo odslej sodelovanje med nami pristrčno. — V imenu študentov pozdravi tov. Krošl, ki potegne rezultantov vseh dosedanjih taborov in pokaže na Šmarno goro, ki je igrala veliko vlogo v našem pokretu, kot na našo Sve-to goro.

Tov. Langus govori o mladi borbenosti, ki nas navduši za žrtve, za najtežje žrtve. Kakor so na Grmadi za časa Turkov oznanjali kresovi: Sovražnik v deželi!, tako nam oznanjajo naši tabori — kresovi — danes, da je sovražnik v deželi. Stojimo na straži, vemo, da imamo prav, nikoli se ne udamo in verujemo, da bo naša krščansko-socialistična misel šla preko vseh bojev in ovir v zmagoslavje zarje novega, boljšega in božjega človeka.

Nato stopi na oder tov. Črni (Jagodic) in pové silne besede Borca za božje kraljestvo na zemlji. Tako majhni smo postali vsi ob besedah Videnja iz Janezovega življenja, ob litanijah Borcev, teh naših najmlajših, a vendar najsilnejših krščanskih socialistov, da smo kar ginili — a vendar smo zopet vzrasli ob tej besedi v veri, da je mladina naša, da je bo-dročnost naša!

Sledil je pristrčen popoldne najprej na gori. Ob polnozvočnem tamburanju tamburaškega zbora iz Preske in vsesplošnem petju in veselju je šla mladina nato

še v Tacen h Koširju, od koder se je — krepka na duhu in telesu — vrnila pred mrakom na svoje domove, da uresniči v življenju vse svoje besede.

Tedenske novice.

Jugoslovanska strokovna zveza za steklarje. Vsled stavke steklarjev in steklobruscev v Zagorju izprtim rudarjem so zastopniki JSZ izposlovali pri Javni boriz dela v Ljubljani brezposelno podporo. Iz Hrastnika in Sv. Križa pri Rogiški Slatini izprti tovariši naj se javijo v pisarni JSZ, Stari trg 2-I.

Zbornica TOI za osemurnik. Na protestnem shodu obrtnikov proti osemurniku 3. t. m. je govoril g. Ivan Ogrin v imenu zbornice za trgovino, obrt in industrijo za osemurni delavnik. Res? Naletel pa je pri navzočih na proteste, tako da je kar kmalu končal. No ja!

Davki, davki! Prav je, da so obrtniki protestirali proti previsokim davkom. — Toda povedati bi morali tudi to, da tarje danes davki predvsem mallega človeka in da je zato treba davčni sistem samo spremeniti. Razbremeniti je treba delavca, nameščenca, kmeta in obrtnika, na drugi strani pa naložiti mnogo višje davščine visoki financ, bankam, težki, industriji! To bi bila prava beseda! Tako pa se jasno vidi, da se je sestavila na shodu sprejeta resolucija sporazumno s kapitalističnimi magnati ter gospodarji bank in industrije. Koliko laži in farbarije!

Komedijanstvo! Zveza obrtnih zadrug protestira proti osemurniku, Zbornica TOI govori za osemurnik. Kaj vse zmore politika! In »narodno delavstvo« ima 9. t. m. svoj kongres in bo manifestiralo za osemurnik in za — SDS in KDK, ki komandirajo v Zvezi industrijcev in Zvezi obrtnih zadrug za Slovenijo. Pa so še lepše storije!

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je v času od 26. avgusta do 1. septembra 1928 iskalo delo 548 moških in 183 žensk, skupaj 731 brezposelnih. Prostih mest je bilo 106 moških in 12 žensk, skupaj 118. Posredovanj se je izvršilo 78 moških in 10 žensk, skupaj 118. Posredovanj se je izvršilo 78 moških in 10 žensk, skupaj 88. Odpotovalo 64 moških in 2 ženski, skupaj 66; odpadlo pa je 1 moški in 1 ženska, skupaj 2 brezposelna. Delo je na razpolago: moškimi: 4 kotlarjem, 5 kovinostrugarjem, 10 pleskarjem, črkosli-

karjem, 4 mizarjem, 1 sedlarju za izdelov. torbic, 2 pilarjema, 1 stroj. ključavničarju, 4 elektromonterjem, 3 kleparjem, 1 tapetniku, 25 čevljarjem za šivano delo, 3 mlinarjem, 1 kamnoseku, 1 slaščičarju, 2 hlapcema, 6 zidarjem, 5 tesarjem, 1 mlademu kuharju, 4 navadnim delavcem, 1 mlinskemu skladiščniku, 9 vajencem; ženskam: 1 vzgojiteljici za francoski in angleški j., 2 šeparicama, 2 špulericama, 1 orožniški kuharici, 1 hotelski sobarici.

France Žužek:

Jasna beseda.

Od nekdanj že sem se zanimal za socialna vprašanja. V četrti gimnaziji sem bil, ko je preč. g. dr. P. Gvido Rant vodil socialni tečaj naše kat. narodne srednješolske organizacije. Upor sužnjem, brata Grakha — moj Bog, profesor zemljepisja in zgodovine pa je jahal samo višino gorā, letnice bitk in izgubljen si bil, če si »falil« za en meter ali za eno leto. Ušeničnikova »Sociologija« in Krekov »Socializem« sta bila v moji knjižnici od pete gimnazije naprej. Uganka, uganka, uganka! Nato pa se je začelo polagoma odpirati: čisto polagoma, a jasno: seveda, da, tako je. Ne more biti drugače. Nato vojna, revolucije, komunizem: Da, Mahnič, Mahnič! Kako je napovedal vse to! A je še drugo napovedal: Šele, ko se bodo vse te zmotne ideje zaletele ob zid in se sešule v svoji materialistični nelogičnosti, še-le tedaj je prišel naš čas: čas katoliškega radikalizma! Ta čas moramo pripravljati, če ne, bomo pogaženi. Zmotni ideji je treba zoperstaviti pravo! Zatorej: ideje preoblikujejo vekom lice, a prava ideja vedno končno zmaga! Katoliški liberalizem pa je največji sovražnik jasnosti. In kaj je ljubimkanje s kapitalizmom drugega kot najgrši katoliški liberalizem?! Odtod prepričanje: Krščanski socializem v boju zoper krivični, paganski kapitalistični družabni red, zoper njega izrodke in oboževalce je tista idejna osnova, ki nas bo pripeljala do uresničenja Mahničevega: Kristus vincit, Kristus regnat, Christus imperat! Zato naš boj ni napihovanje — prepričan in zavesten je!

Kmetstvo-delavsko vprašanje pa mi je izmed vseh šlo vedno najbolj po glavi. Kolikor se mu nisem mogel do danes posvetiti bolj, so temu vzrok razrazličnejše okolnosti: Kdo more biti sebi in vsemu kos? In tako je prišlo, da sem po letu 1920 večkrat zašel med štajerske viničarje. Prav dobro se zavedam teže in silne zamotanosti viničarskega vprašanja. O tem se seveda ne da govoriti v polurnem govoru. In ko je organizacija viničarjev začela polagoma rasti, tedaj me je od časa do časa doletelo kakor strela z jasnega: Za hrbtom so me začeli proglašati in denuncirati za komunista! Ne nasprotniki: katoliški krogi! Bolelo me je, silno bolelo, a šel sem premo pot: naprej! Po moč pa smo s tovariši hodili tja, kjer je največja. In bomo še. Zakaj uspešno javno delovanje med delavstvom je za trajno izključeno, če ni človek v svoji notranjosti harmonično zaključen.

V soboto, 1. sept. 1928 se pripeljem s tovariši na viničarski tabor v Gornjo Radgono. Snidem se z znancom, s predvojnim »Orlom«, sedaj socialistom. Vprašame: »Poznaš p. P.?« — »Ne.« — »Ta mi je dejal, ko sva gledala viničarski plakat: Vi ste socialist, to-le so pa vsi komunisti! Posebno ta-le, ki pride iz Ljubljane.«

Pol Prlekije mora za kruhom. Celo Prekmurje živi v kolonskih-laških razmerah. Tam bo treba orati ledino. Trdō, težkō, požrtvovalno. Nato še le bo polagoma začela rasti stavba. In sedaj Vam pride celo tako važna oseba kot p. P. in Vas proglašaja za — komunista. Bog se usmili! Jaz pa bom vesel, če bodo vsi moji fantje mogli v misijone. Ali naj zares primejo zrelo stvar v roke brezverski socialisti in komunisti? Naravnost kličejo jih nase. In to krogi, katerim javno skoro, skoro niti nasprotovati ne moremo, ker ne smemo. — Zakaj se postopa tako? Cui bono?!

*

Enkrat je bilo potrebno povedati to. Naša pot je jasna in sredstva čista. Mi ne moremo in ne smemo odnehati! Delavstvo je v pravici! Vsi so dolžni pomagati mu.

Zivel krščanski socializem!

Na Holandskem je obstajalo l. 1927 857.000 kolektivnih mezdnih pogodb, ki so obsegale 16.800 obratov z 266.300 delavci.

Dr. Fr. Debevec, spec. za tuberkulozo:

Vrste in oblike jetike.

(Dalje.)

Kaj pomenijo krvavitve pri jetiki? Značijo, da so bile poškodovane stene pljučnih žilic. Skozi nastale vrzeli potem uha-ja kri. Navadno so prizadete le drobne kapilarne mreže (ki spajajo žile do in odvodnice) ali pa dovodnice same. V teh slučajih izteka kri rajše bolj počasi.

Zile odvodnic (arterije) imajo debele stene, ki jih je težje prodreti. Če pa jih vendarle bolezen izjé (kar se — hvala Bogu! — le redko dogaja), potem je življenje v nevarnosti: zakaj srce s silno močjo tira in potiska kri po žilah-arterijah in predno je uspešna pomoč mogoča, lahko človek izkrevavi. Opazovanja pljuč pri raztelesenju učé, da takšna krvavitev sledi večidel razpočenju žilnega mehurja. Leta pa nastane vsled krvnega pritiska na obolelo, oslabele ter zato mehurasto izbočeno žilno steno.

Nele v pljučih, tudi v drugih organih lahko tuberkulozne spremembe telesne tkanine vodijo do krvavitve: v črevesju (krvavo blato!), ledvicah (krvava voda!), v očeh (temne, gibljive pege motijo pogled!) itd.

Vprašamo se: Je-li je krvavitev — zlasti pljučna — nevarna? Opasna je tedaj, kadar je izguba krvi znatna; nadalje tedaj, če okuženje sosednih zdravih delov z inficirano razlito krvjo vodi do razplamtenja novega bolezenskega ognjišča. Pri tej priliki si zapomni: Ne vodi slehernu okuženje do izrazitih bolezenski sprememb, temveč le tedaj, če je moč in število kužnih klic v primeri z odpornostjo telesa prevelika.

Vprašaj me: Je-li krvavitev (zlasti iz pljuč) znak težke jetike? Le včasih. Kateré oblike tuberkuloze najrajše izzovejo krvavenje? Slučaji prve skupine (vsled prvega okuženja) pri nekaterih redkih, vendar zelo zanimivih primerkih: Nenadoma, brez občutka bolezní, bruhne svetlorude-

ča kri v znatnih količinah na dan; večkrat se nato krvavenje ponovi. In vendar ta vrsta jetičnega obolenja splošno ni nevarna, le kri je treba ustaviti. Strah ob nepričakovanem izkašljanju krvave tekočine je seveda znan! Prav enake pojave doživimo lahko sem in tja pri lahkih obolenjih četrte skupine (ponovna okuženja po ozdravljenem prvotnem kužnem ognjišču).

Večina slučajev te slednje skupine od kraja do kraja nima pravih, večjih krvavitve: izmeček pa je čestokrat rdečkast, malinaste barve, ima morda le posamezne jasno rudeče pegice.

Za obolenja druge skupine (kombinacija okuženja krvnim potem in po dihalnih cevih) velja približno isto kakor za težje slučaje poprej omenjene četrte vrste.

Pri slučajih tretje skupine (okuženja po krvi) so krvavitve precej pogoste, ali ne bogve kaj jake. (Ljudje pravijo: Kdor večkrat kri pljuje, dolgo živi. Jetik te vrste je namreč največ med nami).

Razdalja med francosko in angleško obalo znaša okrog 40 km. Zadnja leta se kar naprej poskušajo plavači, kdo bo ta del morja poprej preplaval. Lansko leto je ta kanal preplavalo 10 plavačev. Letos ga je zopet preplavala neka angleška plavalka v 19 urah 16 minutah. 19 ur biti v vodi res ni šala. Sedem minut za njo je začel plavati tudi njen tekmeč, ko jo je čez nekaj časa res prehitel, toda ko je že plaval neprestano 10 ur, je moral radi silne utrujenosti prenehati. Tako je bil izdelan, da bi bil utonil, ko bi ga ne bil spremljal nek tovariš z motornim čolnom.

Bombe v Italiji. Zadnje dni so se zaključili veliki manevri v Zgornji Italiji, katerim je prisostvoval tudi kralj Emanuel, Mussolini in vojni minister. Tam v bližini so našli nastavljeno bombo in pri nadaljnjih preiskavah so našli celo zalogo bomb še. Iz Italije se vedno sliši o bombah, nesreče pa ni nobene. Menda je veliko strahu pa malo eksplozij.

Za kratek čas.

Nekdo se je vrnil z daljšega potovanja ter čital v domačem časopisu, da je umrl. Takoj je stopil k telefonu ter telefoniral svojemu prijatelju Anžiču: »Ali si čital v časopisu poročilo o moji smrti?«

Anžič: »Sem. Odkod pa govoriš?«

On: »Letos ne moremo iti na letovišče, moram misliti na svoje neplačane račune.«

Ona: »Saj v letovišču tudi lahko misliš nanje.«

Trgovski potnik, ki je prenočeval v malem podeželskem hotelu, bi se bil rad zjutraj s prvim vlakom odpeljal ter je v to svrhu prosil hotelirja, da mu da v sobo budilko. Gostilničar mu je prinesel ter pravi: »Veste, ta ura ni prav zanesljiva, a če ne bo zjutraj ropotala,

kar pritisnite malo na tale kladevček, pa bo zdrdrala.«

Kaj pravite, da sem ukradel? — Policaj: »Voz in konja.« — »Pa me preiščite.«

»Ali je gospa Žnidarjeva doma?« je vprašala gospa Hlevčeva, ki pa je stala v senci, tako da je nova dekla ni mogla videti.

»Ne vem, če je. Ne morem vam povedati, dokler vas bolje ne vidim. Če imate bradavico na nosu, potem je ni doma.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1354.75 Din, za 100 avstr. šilingov 800.60 Din, za 1 dolar 56.80 Din, za 100 francoskih frankov 221.30 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.25 Din, za 100 lir 296.90 Din.

V vsako hišo „Delavska Pravica“!

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Kdor pride v Ljubljano

išče somišljenikov
in pokrepčil,
naj se oglasi v

KONZUMSKI KLETI**KONGRESNI TRG ŠTEV. 2**

kjer dobi alkoholne kakor
tudi nealkoholne pijače in
postrežbo po najnižji ceni

Točilo se vina
Osrednje vinarske zadruge
za Jugoslavijo

Slavko Savinšek:

36

Milica, otrok bolesti.

Zdravnik je odšel. Prišel je frančiškanski pater s sveto popotnico. Dolgo je ostal pri Milici sam in ko je odprl vrata, da spusti v sobo navzoče, je imel solzne oči stari, izkušeni gospod. Toliko žive vere in trdnega upanja ni še zlepa našel pri kom, kot pri tej mladi, slabotni, hromi deklici!

Milici so gorele oči v čudnem sijaju, ko je prejela sveto hostijo in ta sijaj je ostal v njih, dokler ni odšel duhovni gospod. Čudno svet mir je počival na njenem obrazu, roke je držala sklenjene, oči pa venomer uprte v Križanega na steni. Ne oče, ne Mirko nista upala motiti bolnice v njenem zamaknjenju. Sedela sta ob postelji, vsak na eni strani in nista odmaknila oči od nje.

Mirko si je v bližnjem hotelu najel sobo in sporočil domov, naj opravijo brez njega, kakor vedo in znajo. Mati in Metod sta se vrnila od Mirkovega pogreba, žalostna sicer, a vendar vesela, da sta zopet doma, čeprav ju je tu čakala še težja bridkost. Mirko je bil čez dan vedno pri Milici in vztrajal z očetom in materjo dolgo v noč. Zdravnik je prišel tuintam pogledat in je vedno novega poguma vlival bolnici in njenim dragim, duhovni gospod pa ji je dajal duševne tolažbe in upanja v drugo življenje.

Tihota, kakor v poletnem večeru, ko se solnce potopi za gore in se razlije mrak iz rdečih zarij na zemljo, taka tihota, tak sladak mir se je razlil v Miličino srce. Spokojne so bile njene oči kakor dvoje po nevihti umirjeni gorskih jezer, ki se je večer potopil vanji. Upanje po tuzemski sreči, po sreči skupnega življenja z dragim, čeprav samo kratek mesec, to upanje je minilo v njej in zrastle je drugo, lepše upanje. Ker brez upanja človek ne more živeti niti tega življenja, kako bi šele v onega, v večnega stopil brez nade! O, saj ji je dal Bog sreče veliko, saj ji je naklonil milost izpolnjenega, v ljubezni doživete hrepenenja, milost ljubezni, ki je našla cilj, čeprav drugačnega kot je

bila upala Milica prej. In dajal ji je Bog vse življenje milost upanja, ki bi bila brez nje morala zblazneti! Zahvaljen Bog za milost upanja, so ji neprenehoma šepetale ustnice!

V jutro tistega dne, ki je bil njen zadnji, se je v slutnji smrti poslovila od vseh. Od sestric, od bratov, od matere, očeta, od dragega. Vsakemu je zatrdila posebič:

»Saj se kmalu vidimo v lepšem! Samo upanja ne smete izgubiti na srečo na onem svetu!«

Bila je od vseh najbolj hrabra, najbolj mirna. Uro preden je umrla, je bila že napol v nezavesti. Pa se je z zadnjimi močmi oklenila Mirkove roke in mu s slabotnim glasom govorila:

»Zahvaljen, dragi za Tvojo ljubezen! Nisem je bila vredna! A Ti si dober, Ti me tako ljubiš! O, tudi jaz Tebe! Saj si bil vse moje, vsa vera moja, moje upanje, moja ljubezen! Zdaj ne bodi žalosten! Upaj, Mirko! Kmalu se vidiva zopet, a tedaj za večno! Pridi, moj dragi, kmalu za menoj!«

Ko so ugašale zadnje zarje tam za Kamniškimi planinami, je omahnila v nezavest. Potem pa je mirno in spokojno zaspalo njeno telo v Gospodu.

Duša pa se je oprostila ubogega, hromege telesa in se dvignila tja proti nebesom. Na mehkih krilih ljubezni je odšla v deželo izpolnitve vseh upanj, da tam pričaka svojega dragega z živim Upanjem v naročju večne Ljubezni...

... Kdaj??... Tako si vprašala, deklica moja, v pismu, ki je meni pismo upanja. Takole Ti odgovorjam na Tvoje pismo:

Saj ni vredno življenje radi življenja! Ker je življenje brez ljubezni — smrt in brez upanja manj ko smrt! Živiš, ker ljubiš, ljubiš, ker upaš. Življenje je trdo, ker je zemeljsko; ljubezen in upanje ž njim pa sta dobra in topla, ker sta duhovna. Ti upaš, tako pravi Tvoje pismo, deklica moja. Dokler upaš, ljubiš! In ker je upanje največje, najtrdnjše, najzvestejše v zadnji uri, boš živela v Ljubezni preko groba! Ti in jaz s Teboj, ker se ljubiva in upava, trdno upava v najino ljubezen!

Ah, zato pa upajva, upajva, deklica moja, da nama bo lažje!...

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

I.

Odhajali so iz delavnic in tovarn iz Ville-en-Bois, rok in obrazov počrnelih od dima, od železnih in bakrenih opilkov, od česla, od prahu, ki ga je polno okrog drvečih transmisij. Sedem so še bile zapoznele ure in maj se je nagibal h koncu. Neka milina je bila v zraku. Odhajali so. Hropenje strojev je pojenjavalo. Nad dimniki iz opeke so se jeli redčiti vrtinci premogovnega prahu. Glasovi so zaživeli med zidovjem ulice de la Hautière in stare Coueronske steze v gorenjem koncu Nantesa blizu Chantenaya.

Silna ura, ko Delo izpušča svojo armado v mesto! Mladi, stari, dekleta, žene, fantje, ki bi jim prisodil deset let, če ne bi zvok njih glasu in izprinenost besed pričala, da so že mladeniči. Onkraj tvorniških vrat so krenili vsak na svoj kraj, eni navkreber, drugi navzdol, zavijali so v uličice, proti domu, kjer jih je čakala večerja. Spotoma so se družili v gruče. Žene so se sešle z možmi; bratje, ljubeči se pari, sostanovaleci so se družili brez naglice, brez vidnega veselja. Neka mračnost in izčrpanost je jemala lesk pogledom celo mladih. Teža dneva je tlačila vse in glad je segel vanje. Padale so trpko težke besede, šale brez živahnosti, hlastni pozdravi. Pa sta bila vendar tu pa tam še kako rdečelično punčé ali kak golobrad mlad Bretonec še otroških potez iz krajev okrog Quimperja in Auraya, ki ju tovarna še ni bila načela; in še je bilo srečati oči, ki so sanjale navzgor; ali starce, krepke ko stari vojaki, ki so vodili deco za roke in so hodili brez besed v trudni in molčeči radosti. Veter je vel od Loire, od daljnega morja. Slap španskega bezga je lil na dveh ali treh krajih iznad zidov na sivo množico.

Pridobivaj nove naročnike!